

Arkeologisk förundersökning 2023

Båstad 109:2, fornlämningarna L2022:1888 och L2022:1889

HUSBYGGE

Båstads kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2024:3

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2023

Båstad 109:2, fornlämningarna L2022:1888 och L2022:1889

HUSBYGGE

Båstads kommun
Skåne län

Skånearkeologi AB

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2023

Båstad 109:2, fornlämningarna L2022:1888 och L2022:1889

Husbygge

Båstads kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2024:3

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Schaktning på boplatso område 2

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 978352

© Skånearkeologi 2024

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Syfte och metod	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Arkeologisk utredning	6
Undersökningsresultat	7
Boplatsoområde 1	7
Boplatsoområde 2	7
Utvärdering	8
Referenser	9
Tekniska och administrativa uppgifter	9

Bilagor

Bilaga 1 Anläggningslista

Bilaga 2 Arkeobotanisk analys

Bilaga 3 C14 analys

Figur 1. Karta över Skåne med Båstads kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Del av fastighetskartan över Båstad. Undersökningsområdena är markerade med rött och fornlämningar med blått.

© Lantmäteriet

Sammanfattning

Med anledning av att Båstads kommun planera förtäta bebyggelsen inom fastigheten Båstad 109:2, beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk förundersökning. Förundersökningen har föregåtts av en arkeologisk utredning 2022.

De två undersökningsområdena ligger i södra delen av Båstads tätort öster om Örebäckens dalgång och i västra kanten av Hallandsåsen. De omfattar sammanlagt 3 400 m². Undersökningsområdet utgörs av gräsbevuxna grönområden.

Sex sökschakt med en sammanlagd yta av 306 m² upptogs med grävmaskin. Det framkom 55 stolphål, sex härdar, fyra gropar och en kokgrop. Det påträffades ett fåtal lösfynd i samband med schaktningen.

Inom boplatsoområde 1 (fornlämning L2022:1888) upptogs fyra sökschakt med en sammanlagd yta av 201 m². Det framkom nio stolphål, två gropar och en härd. Sju av anläggningarna undersöktes. Ett fåtal flintavslag påträffades och en keramikskärva av förhistorisk karaktär.

Inom boplatsoområde 2 (fornlämning L2022:1889) upptogs två sökschakt med en sammanlagd yta av 123 m². Det framkom 46 stolphål, fem härdar, en kokgrop, två gropar och ett stenröse. Av dessa undersöktes 17 anläggningar. Ett fåtal flintavslag samt en bit slagg påträffades som lösfynd. Troligen har ena raden av stolphål efter takbärande stolpar ingående i ett treskeppigt långhus påträffats. Avståndet mellan stolphålen är oregelbundet vilket antyder en datering till yngre bronsålder–äldre järnålder. En datering som stöds av de två C14 analyser som gjordes och som båda hamnade i förromersk järnålder.

Figur 3. Fotot visar det schakt i vilket resterna efter ett långhus framkom. Foto från öster.

Inledning

Med anledning av att Båstads kommun planera förtäta bebyggelsen inom fastigheten Båstad 109:2, beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk förundersökning. Förundersökningen har föregåtts av en arkeologisk utredning 2022.

Den arkeobotaniska analysen har utförts av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult AB. C 14-analysen har utförts på Geologiska institutionen vid Lunds universitet.

Syfte och metod

Förundersökningens syfte var ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning. Förundersökningens skulle fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ta tillvara fornyfynd. Resultaten skulle kunna användas av undersökare för att bedöma och beräkna omfattningen av en arkeologisk undersökning. Resultaten skulle också kunna användas i företagarens planering.

Förundersökningen genomfördes i form av sökschaktning med grävmaskin. Schakt och anläggningar inmättes med en RTK-GNSS. Anläggningar undersöktes med metalldetektor. Ett urval av anläggningar undersöktes med skärlev och spade helt eller delvis. Sektioner ritades manuellt. Jordprover insamlades i syfte att dels bedöma det arkeobotaniska innehållet i anläggningar, dels plocka ut lämpligt material för C14 datering. Jordproverna floterades med ett såll med 0,5 mm stora maskor.

Topografi och fornlämningsmiljö

De två undersökningsområdet ligger i södra delen av Båstads tätort öster om Örebäckens dalgång och i västra kanten av Hallandsåsen. De omfattar sammanlagt 3 400 m². Undersökningsområdet utgörs av grönområden i form av dels gräsmatta, dels ohävdad gräsmark omgärdad av villabebyggelse. Underlaget varierade från sand till grovt grus

Det förekommer få registrerade fornlämningar i närområdet vilket troligen beror på att bebyggelsen uppförts utan föregående arkeologiska undersökningar vilket innebär att kunskapsläget är ytterst begränsat. Det finns en fornlämning (Övrig kulturhistorisk lämning) registrerad inom undersökningsområdet, en Hög? (L1988:9182). Enligt uppgifter från ortsbefolkningen ska man ha byggt ett vattentorn på en gravhög. Fornlämningen har bedömts som mycket osäker. Läget på en sluttning ned mot kusten vid Båstad är dock ett bra läge för en gravhög. Väster om undersökningsområdet genomfördes två undersökningar under 1975 (L1988:9913). Endast en grop daterad till historisk tid dokumenterades. I övrigt framkom inget. Ca 300 m söder om undersökningsområdet finns två boplatser registrerade, L1988:9990 och L1987:3908 (figur 2; Forsök).

De två boplatserna som kommer att beröras av exploatering är något olika till karaktären. Vid utredning framkom mest stolphål och ett par härdar inom boplatssområde 2 som i Forsök fått benämningen L2022:1889. Inom boplatssområde 1, L2022:1888, framkom mest kokgropar och härdar samt enstaka flintavslag. De två boplatserna är odaterade men L2022:1888 kan möjligen härröra från yngre bronsålder–äldre järnålder utifrån förekomsten av kokgropar och de fåtaliga flintavslagen.

ARKEOLOGISK UTREDNING

Vid den arkeologiska utredningen framkom två boplatssområden. Boplatssområde 1 (L2022:1888) omfattar ca 1 800 m² och boplatssområde 2 (L2022:1889) omfattar ca 1 600 m². Inom boplatssområde 1 framkom fyra stolphål, fem härdar, tre kokgropar/ansamlingar av skörbränd sten och tre gropar. Inom boplatssområde 2 framkom 12 stolphål, två härdar, en kokgrop och två gropar. Inom boplatssområde 1 var jorden betydligt mörkare och det förekom skörbränd sten vilket kan indikera sönderplöjda härdar och kokgropar. Inom boplat 2 framkom mest stolphål (Sarnäs 2022).

Undersökningsresultat

Sex sökschakt med en sammanlagd yta av 306 m² upptogs med grävmaskin. Det framkom 55 stolphål, sex härdar, fyra gropar och en kokgrop. Av dessa undersöktes 23 anläggningar, mest stolphål inom boplatsområde 2. Det påträffades få lösfynd i samband med schaktningen.

BOPLATSOMRÅDE 1

Inom boplatsområde 1 (fornlämning L2022:1888) upptogs fyra sökschakt med en sammanlagd yta av 201 m². I nordöstra delen av det långa schaktet gjordes en utvidgning för att se om de fanns fler stolphål som eventuellt skulle kunna ingå i en konstruktion. Utvidgningen finrensades för hand för att säkerställa att inga anläggningar missats. Det framkom nio stolphål, två gropar och en härd (figur 4). Sju av anläggningarna undersöktes. De undersökta stolphålen visade inga inbördes likheter. Ett fåtal flintavslag påträffades och en keramikskärva av förhistorisk karaktär (K1; figur 4). Matjordslagret var ställvis kraftigt med nästan en meters tjocklek längst i sydost. Möjligen kan det även ha förekommit grustäkt i denna del av området.

BOPLATSOMRÅDE 2

Inom boplatsområde 2 (fornlämning L2022:1889) upptogs två sökschakt med en sammanlagd yta av 123 m². Det framkom 46 stolphål (ett stolphål, anl. 22, framkom under en härd, anl. 21), fem härdar, en kokgrop, två gropar och ett stenröse (figur 6). Av dessa undersöktes 17 anläggningar. Underlaget bestod av grovt grus, liknande makadam. Ett fåtal flintavslag samt en bit slagg påträffades som lösfynd. Flintavslagen är alla utom ett resultatet av tafflig teknik vilket indikerar brons- eller järnålder och slaggklumpen tyder på den senare av dessa perioder. Troligen har ena raden av stolphål efter takbärande stolpar ingående i ett treskeppigt långhus påträffats. Tre av stolphålen utgörs av dubbelstolphål (anl.7–8, anl.9–10, anl. 12–13) vilket kan tyda på att huset har behövt förstärkas. Det går inte att avgöra om det rör sig om den norra eller södra raden som framkommit. Husets längd går inte heller att avgöra, men är minst 16 m långt. Avståndet mellan stolphålen är oregelbundet vilket antyder en datering till yngre bronsålder–äldre järnålder. De stolphål som bedömts ingå i huset har undersökts till hälften och jordprover för flotering och arkeobotanisk analys har insamlats från den icke utgrävda delen av stolphålen. Jordprover från stolphålen anl. 7–9, 12 och 16 har analyserats och har visat sig innehålla mest fragmenterad säd, obestämt korn och skalkorn samt förkolnade rötter (Gustafsson 2024; bilaga 2).

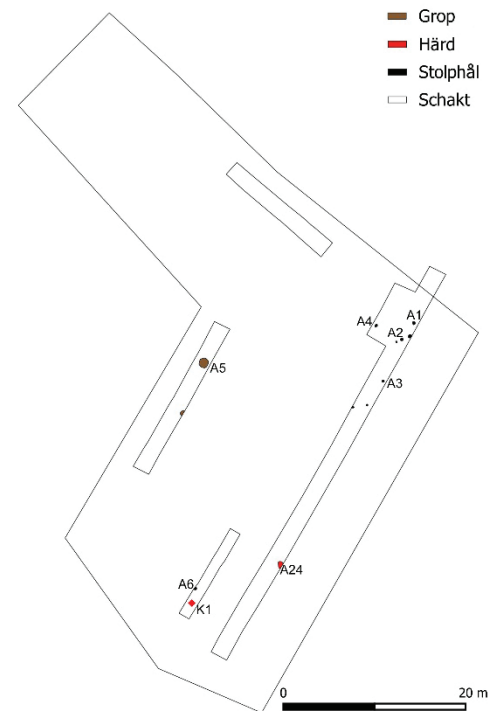
Resultatet från C14-analysen av de två stolphålen anl. 9 och 16 visar att boplatserna och huset härrör från förromersk järnålder (tabell 1; bilaga 3). De material som har daterats utgörs av skalkorn från anl. 9 och hasselnötsskal från anl.16. Det analyserade materialet har valts för sin låga egenålder och att de sannolikt har tillkommit i samband med matlagning inne i huset. Det som därför dateras är egentligen aktivitet inne i huset.

Lab no	BP	Kal. 1 sigma	Kal. 2 sigma
LuS 19334	2170 ± 55	355–155 f.Kr. (68,2%)	375–50 f.Kr. (95,4%)
LuS 19335	2205 ± 40	360–195 f.Kr. (68,2%)	390–165 f.Kr. (95,4%)

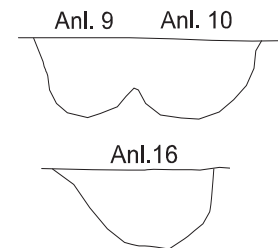
Tabell 1. Tabellen visar resultaten från C14-analysen av de två stolphålen, anl. 9 och anl. 16.

LUHM nr	ID	Sakord	Typ	Material	Antal	Vikt	Anl.	Beskrivning
33 366:1	K1	Kärl	Förhistorisk	Keramik	1	5		Boplatsområde 1
33 366:2		Avslag		Flinta	3	20	5	
33 366:3		Avslag		Flinta lera	3	12		Lösfynd boplatsområde 2
33 366:4		Bränd lera		Bränd lera	2	8		Lösfynd boplatsområde 2

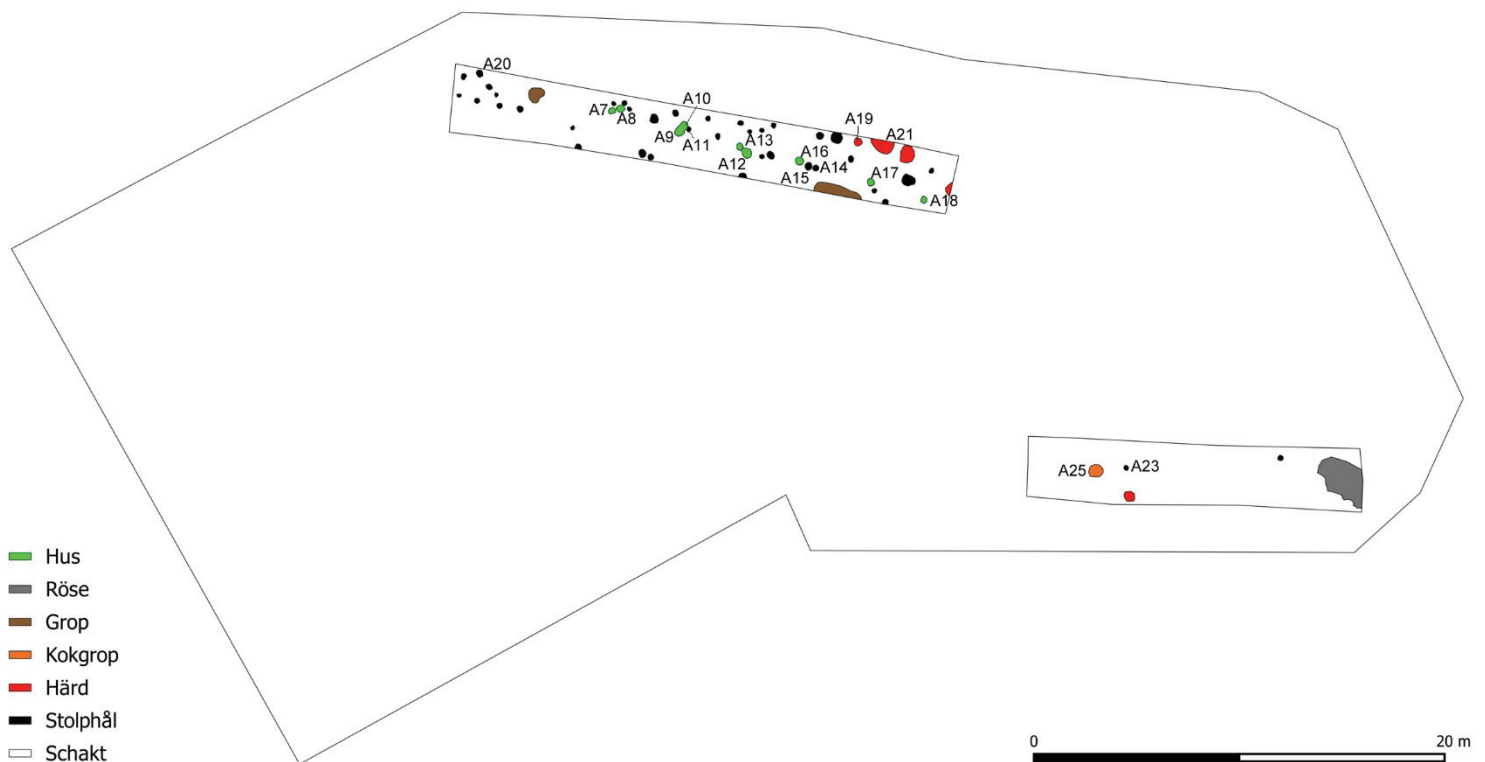
Tabell 2. Tabellen visar tillvaratagna fynd

Figur 4. Schaktplan över boplatsområde 1. A står för anläggning. K1 är ett inmätt fynd av keramik

Figur 5. Sektionsritning av de två C14-daterade stolphålen anl. 9 och anl. 16. Fyllningen utgjordes av svartbrun humös och sotig grus. Skala 1:20.

Figur 6. Schaktplan över boplatsområde 2. A står för anläggning.

Utvärdering

Syftet med den arkeologiska förundersökningen torde ha uppnåtts.

Den del av förundersökningen som berörde boplatsområde 1 visar att denna boplats saknar den vetenskapliga potential som kan motivera fortsatta undersökningar. Det som framkom vid förundersökningen kontrasterar något mot resultaten från den arkeologiska utredningen som visade på en högre anläggningsfrekvens. Området har troligen utnyttjats extensivt och möjligen även under lång tid. Av det skälet bedömdes det mindre meningsfullt att C14-datera någon anläggning. Det sammantagna intrycket är dock att det förekommer allt för få lämningar för att motivera fortsatta arkeologiska insatser.

Inom boplatsområde 2 framkom en rad med kraftiga stolphål som troligen utgör ena raden av takbärande stolphål i ett treskeppigt långhus. Förundersökningsresultaten bekräftar det som framkom vid utredningen att det rör sig om en boplats med mycket stolphål som sannolikt har ingått i hus.

Boplatsen bör bli föremål för en begränsad arkeologisk undersökning med syfte att kunna bedöma långvarighet och intensitet i bebyggelsen. Det som är möjligt att undersöka är ca 600 m² beroende på vilka restriktioner som gäller vid schaktning vid gasledningarna. Den arkeobotaniska analysen har visat att det förekommer förkolnade fröer i stolphålsfyllningarna. Med beaktande av det relativt begränsade kunskapsläget när det gäller hus och bebyggelse från förromersk järnålder på Bjärehalvön bör samtliga i huset ingående stolphål analyseras avseende makrofossilt innehåll.

Det röse som framkom var helt övertorvat och kan mycket väl vara samtida med boplatsen. Stensammansättningen tyder inte på att det kan vara en grav utan troligen ett röjningsröse.

Referenser

Litteratur

Sarnäs, P. 2022. Båstad 109:2. Rapport över arkeologisk utredning 2022. Skånearkeologi rapport 2022:6.

Opublicerat

Gustafsson, S. 2024. Arkeobotanisk analys. Arkeologikonsult rapport 2024:2.

Kartmaterial

Fastighetskartan

Internetreferenser

Fornsök

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-15015-2022
Skånearkeologis diarienummer 202225
Inventarienummer 33 366

Län Skåne
Kommun Båstad
Socken Båstad
Fastighet Båstad 109:2
RAÄ-nummer L2022:1888 och L2022:1889

Koordinatsystem Sweref 99 TM
M ö.h. 26-38

Fältarbetstid 2023-09-26-2023-09-28
Antal arbetsdagar 3
Antal arkeologtimmar 24
Antal maskintimmar 17

Undersökningsområde 3 400 m²
Undersökt yta 324 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare Båstads kommun

Tidigare undersökningar Arkeologisk utredning

Arkivmaterial i form av shp-fil, digitala foton och rapportoriginal förvaras på Lunds universitets historiska museum.

Bilaga 1

Anläggningslista

Anl. nr	Anl. typ	Fyllning	Diam. x djup (m)	Boplatsområde	Övrigt	Grävd (%)
Anl. 1	Stolphål	1	0,4 x 0,34	1		50
Anl. 2	Stolphål	1	0,42 x 0,12	1	Stensatt	50
Anl. 3	Stolphål	1	0,26 x 0,08	1	Stensatt	50
Anl. 4	Stolphål	1	0,42 x 0,12	1		50
Anl. 5	Grop	1	1,0 x 0,20	1	3 Flintavslag	50
Anl. 6	Stolphål	1	0,28 x 0,14	1		50
Anl. 7	Stolphål	2	0,4 x 0,29	2	Sitter ihop med anl. 8	100
Anl. 8	Stolphål	2	0,4 x 0,20	2	Sitter ihop med anl. 7	100
Anl. 9	Stolphål	2	0,35 x 0,26	2	Sitter ihop med anl. 10	100
Anl. 10	Stolphål	2	0,4 x 0,12	2	Sitter ihop med anl. 9	100
Anl. 11	Stolphål	2	0,26 x 0,18	2		50
Anl. 12	Stolphål	2	0,52 x 0,34	2	Sitter ihop med anl. 13	100
Anl. 13	Stolphål	2	0,38 x 0,14	2	Sitter ihop med anl. 12	100
Anl. 14	Stolphål	2	0,30 x 0,15	2		50
Anl. 15	Stolphål	2	0,36 x 0,14	2		50
Anl. 16	Stolphål	2	0,52 x 0,25	2		100
Anl. 17	Stolphål	2	0,39 x 0,23	2		100
Anl. 18	Stolphål	2	0,44 x 0,29	2		100
Anl. 19	Härd	3	0,5 x 0,06	2		50
Anl. 20	Stolphål	2	0,30 x 0,12	2		50
Anl. 21	Stolphål	3	0,56 x 0,05	2		50
Anl. 22	Stolphål	2	0,3 x 0,32	2	Under anl. 21	50
Anl. 23	Stolphål	2	0,26 x 0,13	2		50
Anl. 24	Härd	3	0,5 x 0,06	1		50
Anl. 25	Kokgrop	1	0,7	2	Endast framrensad och fotograferad	0

Lager 1: Gråbrun humös silt.

Lager 2: Svartbrun humös grus.

Lager 3: Sotig grus.

Kursiverad stil innebär osäkert mått.

ARKEOBOTANISK ANALYS

Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Rapport 2024:2

Beställare: Skånearkeologi Plats: Båstad, Skåne län

Inledning

Den arkeobotaniska analysen omfattar 7 makrofossilprover som togs i samband med en undersökning i Båstad, Skåne.

Metod

Proverna hade floterats av Skånearkeologi. Identifieringen av det framfloterade materialet gjordes med hjälp av mikroskop med 4 till 600 gångers förstoring samt referenslitteratur och referenssamling (Berggren 1969, 1981; Jacomet 2006; Mork 1946; Plant atlas; Schweingruber 1978, 1990; www.woodanatomy.ch.

Resultat

A 11

Provet innehöll träkol från björk.

A 7

Provet innehöll fragmenterad säd och små obestämbara rotbitar.

A 8

I provet hittades två förkolnade sädeskorn. Dessa var hårt brända och deformerade men det rör sig sannolikt om skalkorn

A 9

Provet innehöll förkolnade kärnor av skalkorn, fragmenterad säd samt ett frö från kråkvicker. Kråkvicker var ett relativt vanligt åkerogräs men växte även på andra näringsrika marker.

A 12

Provet innehöll förkolnade kärnor av obestämt korn, fragmenterad säd samt två rotfragment som inte kunde artbestämmas

A 16

I provet hittades ett skalfragment från hasselnöt.

A 21

Provet innehöll gott om träkol från hassel samt små träkolsfragment som inte kunde artbestämmas.

Tolkning

Sädeskornen och hasselnötterna tolkades som hushållsavfall som förkolnats i samband med matberedning. Det påträffades även rottdelar som inte kunde artbestämmas och även dessa kan utgöra matrester. Det förkolnade materialet i sin helhet återfinns vanligen på boplatser.

A nr Art	1	7	8	9	12	16	21
Förkolnat material							
Skalkorn				2			
Obestämt korn			2		3		
Fragmenterad säd		5		3	4		
Hasselnöt						1	
Obestämd rot		8			3		
Kråkvicker				1			
Träkol							
Björk	8						
Hassel							30+

Figur 1. Innehållet i de analyserade proverna.

(+) ringa förekomst, + enstaka bitar, ++ god förekomst, +++ riklig förekomst.

Referenser

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.

MORK, E. 1946. *Vedanatomy*.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

Digitala källor

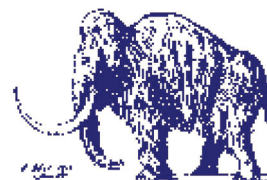
DIGITAL PLANT ATLAS
University of Groningen
Deutsches Archäologisches Institut
<https://www.plantatlas.eu>

WOOD ANATOMY OF CENTRAL EUROPEAN SPECIES
www.woodanatomy.ch

LUNDS
UNIVERSITET

Geologiska Institutionen
Laboratoriet för ^{14}C -datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227856 Fax 046/2224830

Department of Geology
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Per Sarnäs
Skånearkeologi AB
Midgårdsgatan 3, 216 19 Malmö

Dateringsattest

Provets benämning	Lab no	^{14}C -ålder BP	Provmgd (mg C)	Förbehandling
Båstad 109:2 A9	LuS 19334	2170 \pm 55	2,0	HCl, NaOH
Båstad 109:2 A16	LuS 19335	2205 \pm 40	1,9	HCl, NaOH

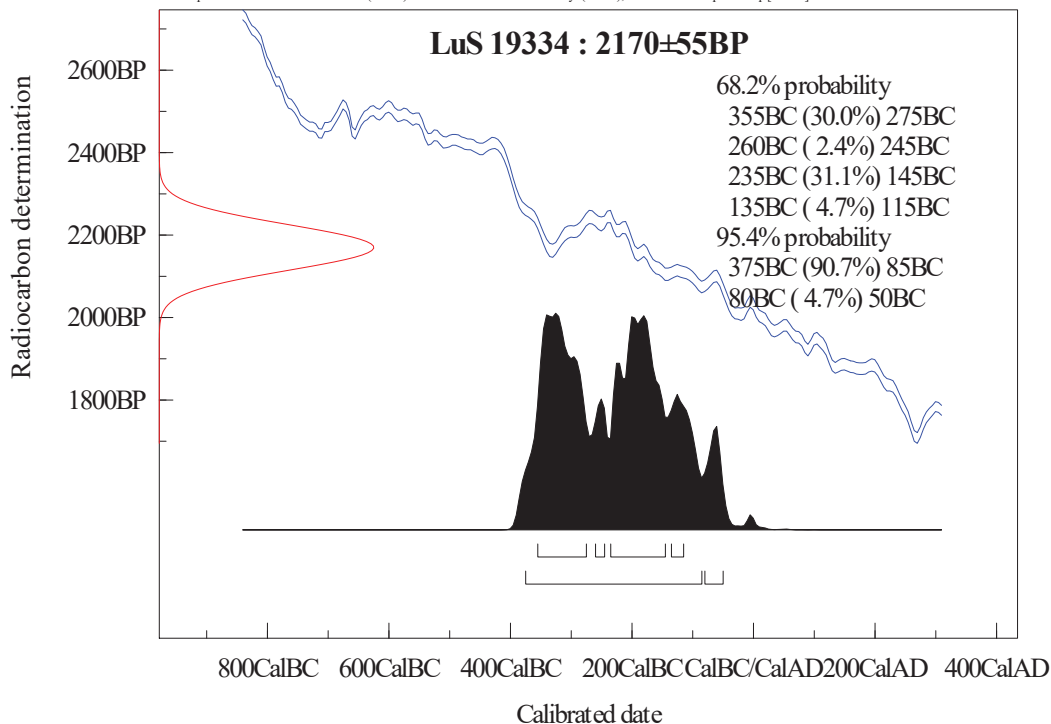
Beräkningen av ^{14}C -åldern är baserad på halveringstiden 5568 år. Resultaten är givna i antal år före 1950 (^{14}C -ålder BP). I osäkerhetsangivelsen ($\pm 1\text{ SD}$) innefattas statistiskt åtkomliga bidrag från mätningen av prov, standard och bakgrund. Enligt internationell överenskommelse baseras åldersbestämningen på 95% av aktiviteten hos NBS oxalsyre-standard. Alla ^{14}C -åldrar är ^{13}C -korrigerade för avvikelsen från överenskommet standardvärde på $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ -förhållandet. ^{14}C -åldern måste översättas till kalibrerade ^{14}C -år genom att använda en lämplig kalibreringskurva: IntCal20 (terrestra prover från norra halvklotet), SHCal20 (terrestra prover från södra halvklotet) eller Marine20 (marina prover).

Lund 2024-02-20

Anne Birgitte Nielsen

Mats Rundgren

Atmospheric data from Reimer et al (2020)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Atmospheric data from Reimer et al (2020)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

